

Vždy sa mi akosi protivilo hovoriť o generáčnej príslušnosti, o generáciach. Len preto, že rodičia súložili v časovej súslednosti s nejakými inými rodičmi, mala som ja mať čosi spoločné s práve tými novorodencami? Navyše aj preto, že práve v tomto meste, alebo štvrti boli nejaké voľné byty, mala by som byť geograficky determinovaná a cítiť spriaznenosť?

Všimla som si na stretnutiach hlavne zo základnej školy, že nikto zo spolužiakov sa vo svojej podstate nezmenil. Kto žaloval, udával, kto sa pchal učiteľom, bol poplatný režimu, premianti robili kariéry, atď. Nakoniec, každý to poznáme. Videla som, že z mladého blbca sa nestane starý mudrc. Videla som, že šediny a prežitie roky nemusia byť predpokladom k vážnosti, múdrosti a rozhladenosti a vidím aj to, že od niekoľkých mnohých mladých sa rada a mám čo naučiť.

V máji 2000 som viedla týždenný workshop na predskokanskom Fóre 2000 v Prahe. Namiesto „starých svetových mudrcov“ sa zišli mladí od Austrálie cez Afriku, Áziu až po nás, tu v Európe, a hľadali priesechy svojich potrieb, túžob, možností pre vek globalizácie. Dva dni nám trvalo, kým sme sa dohodli na pojmoch, ba dokonca aj jednoduchých slovách ako svedomie, láska. Na tretí deň sa nám podarilo dohodnúť sa na spoločnej hierarchii hodnôt. Až potom sme mohli začať uvažovať. Najvyššie stál život a potom láska.

Za mnoho vďačím literatúre. Ale možno som čítala aj to, čo som nemusela. Hoci sa vraj aj, že zlá kniha je tiež užitočná. Aby sme vedeli ako a čo nie. Lenže na to veľké množstvo napísaných slov a myšlienok je tak málo času. A pritom bytosti, knihy a myšlienky, ktoré stretávame, nám pomáhajú podieľať sa na myšlienkach a životoch iných bytostí. Malé a veľké každodenné stretnutia. Aby sme sa aj porovnáva-

ním snažili urobiť niečo nové, jedinečné. Lebo každý z nás je jedinečný.

Hovoríme o potrebe autorít. Morálnych, nespochybniteľných, nasledovaniahodných, štátnických... Pre mňa je to radosť zo stretávania, počúvania, vzrušujúceho alebo naopak pokojného zmysluplného dialógu. S človekom, ktorý nech je hoci podnikateľ alebo bezdomovec, ale stretnutie s ním či s ňou je pre mňa sviatkom, potešením alebo hoci inšpiráciou či poučením.

Došlo mi, že z non-fiction okrem nových vecí z rôznych vedeckých disciplín uprednostňujem tých autorov, ktorí ohmatávajú zlú smrť, ohmatávajú zlo. Srbi, Chorváti, Arméni... predsa len ľudia mne geograficky akosi blízki, so slovníkom mne zrozumiteľným, skúsenosťou mne blízkou, takou, ktorú viem zdieľať a overovať si, čo oni s takouto skúsenosťou robia a čo toto a práve toto zlo robí im.

Zvláštne, že slovenčina nepozná slovo „řád“. Ak povieme „řád“ ocitáme sa v emocionálnej rovine, už zvukomalebnosť naznačuje, že ide o city „mať rada, rád“. Čo nemá nič spoločné so systémom, poriadkom, „řádom“. Nemáme „řád“, aj tradície a rituály, také potrebné mílniky, barličky na dlhej ceste, si vytvárame len tak, *ad hoc*. Sviatky, mýty, legendy miznú, objavujú sa, vytvárajú umelo.

Fero Guldan, priateľ maliar hovorí, že je dobre, ak sme niekoľké stále ostali v undergrounde. Aj keď nie celkom, ale predsa, aspoň jednou nohou. Vidím to takto: je dobre byť aj pod zemou, aspoň jednou nohou, dotýkať sa koreňov, semienok. Vnímať, cítiť a vidieť aj to, čo je dole. Nielen, to čo je hore.

Syndróm outsiderov: zrejme sa mi nikdy nepodari zbaviť sa ho. Roky rokúce ťa nikto za nič nemá. Tvoje vedomosti alebo nebudaj písanie

nikto nechce, si menej než nula. Tohto pocitu „nechceného, vyobcovaného“ sa nedá zbaviť. A tak s prekvapením a vďačnosťou berieš, ak ťa niekto počúva, niečo ti vydá, chce prednášku. Ani len peniaze si nepýtaš, lebo tú vec, samú o sebe, považuješ za zázrak, za milosť. Stará obava je v tebe, nevieš povedať nie.

A tak to chce schopnosť veľkej pokory, dokázať povedať nie, nevyjadrovať sa ku všetkému a nehanbiť sa aj mlčať. Konať v súlade so sebou, robiť práve to, čo môžem a mám urobiť len ja a nikto iný. Neodvracať sa od iných a iného, ale cez to nájsť práve tú svoju jedinečnú cestu. A zanechať stopu.

Kamila Štullerová — Časopisu Kritika & Kontext k narodeninám / *Happy birthday, Kritika & Kontext*

Je milou zhodou okolností, že časopis *K&K* oslavuje svoje piate narodeniny práve v roku 2000, ktorý je všeobecne považovaný za akúsi bránu do nového tisícročia. Možno by sa metafora piatich rôčkov predškôlčky *Kritiky* dala celkom dobre rozvíť a povedať tak niečo o jej prvých krôčkoch, slovách, o radosť z objavovania nového a nepoznaného, o nadšení z nadviazania rozhovoru i o skúšaní, kam až možno zísť v zdedenom svete, ktorý vopred nadiktoval niekto iný. Možno. Napriek neskrývanej láske k obraznému vyjadrovaniu sa však tejto metafory vzdám, pretože som presvedčená, že *K&K* si nepotrebuje pohľadzať domnelé detské bruško podobnými prirovnaniami. Je to časopis v najlepších rokoch, ktorý už viackrát dokázal zaujať nekompromisné stanovisko, obhájiť si svoje a rozčeriť ustálené (a hádam sa netreba zdráhať povedať aj mierne zapáchajúce) vody slovenského intelektuálneho rybníka. Päť rokov je z tohto pohľadu nie znakom škôlkarského veku, ale piatich rokov sústavného dokazovania svojej zrelosti. Napriek tomu však istý medzník, či možno rázcestie v súvislosti s piatimi narodeninami *K&K* vidím. Nie tak v súvislosti s práve ukončenou „päťročnicou“, ako v spojení s rokom 2000, ktorý nie je magický tajomným zaoblením svojich troch núl, ale jednoduchou skutočnosťou, že približne okolo tohto roku sa s konečnou platnosťou uzavrela jedna etapa ľudského vnímania samého/samých seba a otvára sa nová etapa, či skôr etapy, keďže symptomatická pre túto dobu je neobhájiteľnosť autority jedného absolútneho riešenia. Musím s lútosťou povedať, že týmto smerom a týmito smermi sa *K&K*

It is only a nice coincidence that the journal *K&K* is celebrating its 5th birthday exactly in the year 2000 which is, as it were, a gateway to the new millenium. The metaphor of the five-year-old pre-school kind *Kritika* could be possibly developed further in a clean-cut manner, and one could add something about her (as 'kritika' is in Slovak of feminine grammatical gender) first steps, her first words, her joy over discovering the new and the unknown, her delight to start a dialogue, and her attempts to try out how far one can go in the inherited world, whose rules have been set by someone else. Perhaps. Nevertheless, despite my natural inclination to a love for the figurative language, I'll give up this already sketched metaphor, because I am convinced that *K&K* does not need to be given the characteristics and comments grandchildren are given when their grandparents open the photo-albums and cannot help but praise uncritically. *K&K* is a journal in its 'best age', which has already repeatedly proved its ability to take an uncompromising stance, to defend it and even disturb the still waters (and perhaps one should have no inhibitions to say, occasionally also stinky) waters of the Slovak intellectual pond. From this point of view, five years is not a sign of a pre-school age, but of five years of continuous confirmation of its maturity. Despite having said this, I do see a kind of milestone or crossroad tied with this very anniversary. Not that much related to the just closed five-year-long period as linked to the year 2000, which is magic not because of the mysterious roundness of its three zeros, but due to a simple fact: that approximately around this eye-pleasing date one era of